

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Uznání dluhu v nové právní úpravě

Institut uznání dluhu se řadí mezi právní jednání utvrzující dluh. Původní úprava uznání dluhu byla vymezena v dnes již zrušených předpisech, konkrétně v občanském a obchodním zákoníku. Tato dvojkolejnost zákonné úpravy však byla po rekodifikaci zrušena a od 1.1.2014 nahrazena jednotnou úpravou obsaženou v ust. § 2053 a § 2054 nového občanském zákoníku, tj. zákona č. 89/20132 Sb., s tím, že vychází převážně z ustanovení zákoníku obchodního.

Uznání dluhu, a to jak dluhu peněžitého, tak i nepeněžitého, je jednostranným právním úkonem dlužníka adresovaným věřiteli. Dlužník tak může učinit buď výslovně, nebo konkludentně, jde výhradně o právo dlužníka svůj dluh uznat, nikoliv o jeho povinnost, záleží tedy jen na dlužníku, zda právní postavení svého věřitele tímto způsobem posílí či nikoli. Účinky uznání dluhu tak nevyžadují žádné další jednání ze strany věřitele, ani případně jednání jakékoliv třetí osoby.

Výslovné uznání dluhu

Výslovné uznání je definováno ust. § 2053 tak, že: *„Uzná-li někdo svůj dluh co do důvodu i výše prohlášením učiněným v písemné formě, má se za to, že dluh v rozsahu uznání v době uznání trvá.“* Pro tento výslovný úkon - prohlášení dlužníka je zákonem předepsaná písemná forma, podpis dlužníka nemusí být úředně ověřen, nicméně s ohledem na případné budoucí rozporování pravosti podpisu dlužníka lze jediné doporučit, aby tak bylo učiněno. Důsledky nedodržení písemné formy v podobě relativní neplatnosti takového jednání pak upravuje ust. § 582 občanského zákoníku.

Podmínkou platného uznání je, aby bylo učiněno bez výhrad, dále pak uznávaný dluh musí být přesně identifikován co do důvodu a výše, a to k okamžiku jeho uznání. Nestačí tedy pouhý fakt, že účastníkům daného vztahu muselo být známo, jaký konkrétní závazek dlužník uznává, ale musí být tento dluh konkrétně vymezen. Způsob takové identifikace však zákon blíže nedefinuje, nicméně judikatura v této věci dovodila, že se tak může stát přímo v uznávacím prohlášení nebo i jiným způsobem, pokud tento umožňuje jednoznačně určit uznávaný závazek. Pokud jde tedy o uznání práva co do důvodu, nemusí být důvod vždy výslovně uveden přímo v listině, ale musí být jednoznačně dovoditelný, např. odkazem na jinou listinu, fakturu, výzvu věřitele k zaplacení (upomínku), v níž je důvod dluhu specifikován nebo dokonce i odkazem na žalobní návrh, je-li z dlužníkovy prohlášení zřejmé, o který dluh se jedná. Listiny, na něž je odkazováno, však musí být vzájemně bezrozporné. Má-li dlužník v úmyslu uznat pouze určitou část svého dluhu, pak musí být vyjádřen rozsah, v jakém dluh uznává. Rovněž v případě uznání dluhu co do jeho výše, musí být tato vyjádřena tak, aby byla objektivně určitelná. Konečně ani samotné prohlášení o uznání nemusí být samostatným dokumentem, ale může být součástí i jiného smluvního ujednání.

Účinky uznání dluhu

Hlavním účinkem uznání dluhu je existence vyvratitelné právní domněnky, že dluh v okamžiku jeho uznání trvá, dochází tak k přesunu důkazního břemene o existenci dluhu z věřitele na dlužníka, tuto domněnku dlužník tedy může vyvrátit pouze důkazem, že dluh vůbec nevznikl. Věřitel tak má v případě sporu usnadněnou pozici tím, že vznik dluhu a jeho výši v době uznání prokazovat nemusí, neboť se má za to, že dluh trvá.

Otázkou je, zda uznáním dluhu dochází automaticky i k uznání jeho příslušenství, typicky úroků. Nejvyšší soud došel k závěru, že uzná-li dlužník dluh co do jistiny, nemá to bez dalšího za následek uznání i jejího příslušenství (NS 29 Odo 1663/2006). Je-li tedy vůle ze strany dlužníka uznat jistinu včetně příslušenství, musí tak učinit výslovně.

Dalším významným účinkem platného uznání dluhu je v souladu s ust. § 639 skutečnost, že uznal-li dlužník svůj dluh, promlčí se právo za deset let ode dne, kdy k uznání dluhu došlo. Okamžikem uznání tedy začíná běžet nová promlčecí lhůta, kdy tímto okamžikem je pak dle judikatury již den, kdy dlužník písemně uznání vyhotovil, nikoliv den, kdy dojde uznání do sféry věřitele. K tomuto dni nastává také uvedená vyvratitelná domněnka existence uznaného dluhu. Určí-li však dlužník v prohlášení i konkrétní dobu, do které splní, desetiletá promlčecí doba začíná běžet až uplynutím lhůty v prohlášení uvedené. Jestliže dlužník v uznání dluhu rozložil plnění na jednotlivá dílčí plnění (splátky), pak platí desetiletá promlčecí lhůta i pro tato dílčí plnění a její běh počíná ode dne dospělosti každého z nich. Jestliže dlužník uznal dluh jen do určité výše, nastanou účinky uznání jen co do této výše, ohledně zbytku pokračuje původní promlčecí doba. Dle ust. § 642 pak v případě, že byl dluh uznán, neplatí zmíněná desetiletá promlčecí lhůta pro úroky a pro ta opětující se plnění, které dospěly až po uznání dluhu.

Uvedené účinky uznání dluhu pak nastávají i v případě, je-li pohledávka věřitele v době uznání již promlčena. Zrušený obchodní zákoník, který byl hlavní inspirací pro současnou úpravu, tento dovětek na rozdíl od nového občanského zákoníku obsahoval výslovně (§ 323 odst. 1.), nicméně na podkladě důvodové zprávy a rovněž z dikce ust. § 2054 odst. 3, z něhož plyne, že placení úroků a částečné plnění nemá důsledky uznání promlčeného dluhu, lze dovodit, že mlčení zákonodárce v tomto případě je nutné vykládat tak, že účinky uznání dluhu nastávají i tehdy, je-li dluh již promlčen.

Co se týče právních účinků vůči případnému ručiteli, je dle současné právní úpravy uznání dluhu vůči ručiteli účinné pouze, vysloví-li s tím souhlas. Dosavadní úprava v obchodním zákoníku přiznávala uznání závazku účinky i vůči ručiteli explicitně.

Konkludentní uznání dluhu

Úprava konkludentního uznání dluhu obsažená v ust. § 2054 byla taktéž přejata ze zrušeného obchodního zákoníku a lze tak učinit jednak formou placení úroků (pouze peněžitý dluh), kdy takové konání dlužníka je zákonem považováno za uznání dluhu co do částky, z níž se úroky platí, a to bez dalšího (jde tedy o domněnku, že platí-li dlužník úroky, má se za to, že bez dalšího uznal dluh - jistinu, z něhož úroky platí), a dále formou částečného plnění (peněžitý i nepeněžitý dluh), kdy plní-li dlužník dluh jen zčásti, má takové částečné plnění rovněž účinky uznání zbytku dluhu, ovšem pouze lze-li z okolností usoudit, že tímto plněním dlužník uznal i zbytek dluhu. Dlužník tedy nečiní výslovné formální uznání, ale jiné právní jednání, se kterým zákon spojuje právní domněnku uznání dluhu, z něhož jsou úroky placeny či na nějž je částečně plněno, dochází tedy k uznání dluhu faktickým jednáním dlužníka.

Stejně jako v případě výslovného uznání dluhu, nastává i zde vyvratitelná právní domněnka, že závazek v době uznání v uznaném rozsahu trval a rovněž dochází k počátku běhu nové desetileté promlčecí lhůty ode dne uznání, což je den, kdy byly zaplaceny úroky z dlužné částky či den, kdy je dlužníkem částečně plněno. V obou uvedených případech konkludentního uznání dluhu pak platí, že

k platnému uznání nedojde v případech, kdy byl konkludentně uznávaný dluh k okamžiku placení úroků či částečného plnění již promlčen. V těchto případech tedy lze uznat pouze pohledávku nepromlčenou.

Jak již bylo řečeno v úvodu, uznání dluhu je jednostranným právním úkonem toliko dlužníka, který tak může výslovně či konkludentně posílit právní postavení svého věřitele, a to bez jakékoli jeho součinnosti, se všemi důsledky z toho pro obě strany plynoucími. Důsledky uznání dluhu výslovným či konkludentním způsobem se pak v zásadě od sebe neliší s výjimkou, že v případě uznání dluhu konkludentně nelze takovému jednání přičítat právní účinky, pokud je konkludentně uznávaný dluh k okamžiku placení úroků či částečného plnění již promlčen.

Mgr. Kateřina Šperková,
advokátní koncipientka

autorka působí v advokátní kanceláři MSB Legal, v.o.s.

[MSB Legal, v.o.s.](#)

Bucharova 1314/8
158 00 Praha 13

Tel.: +420 251 566 005
Fax: +420 251 566 006
e-mail: praha@msblegal.cz

© EPRAVO.CZ - Sbíрка zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Nový zákon o veřejných dražbách, aukce a obálkové metody](#)
- [Pohled přes hranice - natáčení pornografických klipů jako důvod výpovědi z nájmu bytu](#)
- [Nařízení EU o umělé inteligenci a jeho dopady na využití jazykových modelů v advokátní praxi](#)
- [Revize zájezdové směrnice: co přináší, co hrozilo a co to znamená pro praxi](#)
- [Kupní smlouva o převodu nemovitosti bez uvedení výše kupní ceny](#)
- [Druhá „tlačítková novela“: povinné tlačítko pro odstoupení od smlouvy](#)
- [Souhlas s veřejným užíváním pozemku jako překážka nároku na bezdůvodné obohacení - nález Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 2541/25](#)
- [Kupní smlouva bez přesného určení kupní ceny](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 36.: Doložka o mlčenlivosti](#)

- [Detekce podezřelého obchodu v kontextu hazardních her](#)
- [AI omnibus](#)